

محمدرضا عارف

محمدرضا عارف در دوره ریاست جمهوری سیدمحمد خاتمی مسئولیت‌هایی همچون وزیر پست و تلگراف و تلفن، دومین معاون اول رئیس جمهوری، معاون رئیس جمهوری و رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور را برعهده داشت. عارف نماینده تهران در مجلس دوره دهم هم شد و برای ریاست این مجلس اقدام کرد اما آرا به نفع علی لاریجانی بود. او در مجلس دهم فراکسیون امید را تشکیل داد و اصلاح‌طلبان به امید او بودند تا به عنوان رئیس این فراکسیون اقدامات موثری را صورت دهد اما در بزنگاه‌های تاریخی کمتر خبری از عارف در این دوران شنیده شد. عارف برای انتخابات ریاست جمهوری ۹۲ نیز ثبت‌نام کرد اما به دلیل صحبت سیدمحمدخاتمی و تلاش برای اجماع رای از این کارزار کناره‌گیری کرد. حالا خیرها حاکی است که او برای کاندیداتوری انتخابات ریاست جمهوری اقدام می‌کند.

سید پرویز فتحاح

پرویز فتحاح از جمله چهره‌هایی است که نامش در میان ریزنی‌های تشکل‌های اصولگرا برای انتخابات زودهنگام چهاردهمین دوره ریاست جمهوری به گوش می‌رسد. او که در زمان جنگ تا سطح قائم‌مقامی فرماندهی لشکر ویژه سپاه فعالیت کرده بود، با وزارت نیرو در دولت احمدی‌نژاد، اختلافاتش با رئیس دولت وقت و حذفش از دولت دوم او شناخته شد. پس از آن به سپاه برگشت و در بنیاد تعاون این نهاد مشغول به کار شد و در سال ۹۴ هم به عنوان ریاست کمیته امام منصوب شد. فتحاح برای اولین بار به عنوان گزینه پیشنهادی جمن (جبهه مردمی نیروهای انقلاب) برای انتخابات ریاست جمهوری ۹۶ مطرح شد اما او وارد رقابت نشد. او در سال ۹۸ به عنوان رئیس بنیاد مستضعفین شروع به فعالیت کرد و چندی پیش از انتخابات ۱۴۰۰ وقتی عکس قدیمی او در سیل آبی قلابی گلستان (۱۳۹۵) باردیگر منتشر شد، خبر حضورش در انتخابات تقویت شد اما در نهایت در پی تصمیم تشکل‌های اصولگرا برای حمایت از ابراهیم رئیسی از ورود به انتخابات اجتناب کرد.

جمیله علم‌الهدی

جمیله علم‌الهدی بزرگترین دختر احمد علم‌الهدی، امام جمعه مشهد است؛ نام او پیش از اینکه ابراهیم رئیسی، همسرش به ریاست جمهوری برسد کمتر شنیده شده است (مگر در چند مورد به عنوان دبیر شورای تحول و نوسازی نظام آموزشی کشور در شورایی انقلاب فرهنگی) اما حالا که رئیسی و همراهانش در حادثه سقوط هلی‌کوپتر درگذشتند؛ نام او هم در میان چهره‌های مورد نظر اصولگرایان برای انتخابات ریاست جمهوری به چشم می‌خورد؛ این حضور از دو سو برای اصولگرایان همسو قابل توجه قرار گرفته است؛ هم از آن جهت که بتواند راه همسرش را در دولت ادامه دهد و هم از آن جهت که اولین رئیس جمهور زن ایران باشد که البته درباره دومی باید منتظر واکنش شورای نگهبان در صورت ثبت‌نام او در انتخابات باشیم.

محمدجواد ظریف

محمدجواد ظریف، وزیر سابق امور خارجه ایران که در دوره چهارساله خود (در اسفند۹۷) یک‌بار استعفا داد اما حسن روحانی استعفاش را نپذیرفت، از جمله چهره‌های مطرح‌شده برای کاندیداتوری در انتخابات ۱۴۰۳ است. پیش از آن ظریف (از تیر ۸۱ تا مرداد ۸۶) سفیر ایران در سازمان ملل متحد بود. او لیدر تیم مذاکره‌کننده در توافق هسته‌ای ژنو بود که موفقیت‌هایی را به دست آورد و در راستای لغو تحریم قدم برمی‌داشت. ظریف همچنین از جمله افرادی است که به نظر می‌رسد اصلاح‌طلبان در مقابل رئیسی در سال ۱۴۰۰ قرار دهند، اگر چه تمایل او به ورود به انتخابات ۱۴۰۰ مشخص نشد اما پس از انتشار فایل صوتی گفت‌وگوی او درباره دیپلماسی و میدان، او از ورود به انتخابات پاپس کشید. در شرایط حساس کنونی به نظر می‌رسد ظریف یکی از گزینه‌های قوی اصلاح‌طلبان خواهد بود؛ اگر چه درباره تأیید صلاحیت چنین چهره‌هایی با توجه به انتخابات اخیر همچنان امید چندانی وجود ندارد.

محسن هاشمی

محسن هاشمی‌رفسنجانی، فرزند ارشد مرحوم اکبر هاشمی‌رفسنجانی، که فعالیتش به‌عنوان مدیرعامل مترو پیش از حضورش در شورای شهر پنجم مورد توجه بوده است، در این انتخابات سرلیست اصلاح‌طلبان می‌شود. با ورود او به شورای شهر و بحث‌ها بر سر شهرداری تهران، شائبه سودای ریاست‌جمهوری از این طریق برای او به میان می‌آید. یکی از دلایل هم به عدم امضای

تعهدنامه‌ای که از اصلاح‌طلبان برای خارج نشدن از شورای شهر بازمی‌گردد و حسین مرعشی به جایش تعهد داده بود. او پیش از این هم یک‌بار در دوره چهارم شورای شهر تلاش کرده بود شهردار بشود؛ که در نهایت حدتصاب رای را به دست نیاورد. در دوره ششم نیز کاندیدای شورای شهر شد. اما حالا در این روزها که خبر ریزنی‌ها برای انتخابات ریاست جمهوری چهاردهم مطرح می‌شود؛ محسن هاشمی، رئیس شورای مرکزی حزب کارگزاران سازندگی نیز به‌عنوان گزینه حزب متبوعش مطرح شده است؛ حزبی که در انتخابات مجلس اخیر با وجود نبود سایر تشکل‌های اصلاح‌طلب در برخی حوزه‌های انتخاباتی به حمایت از چهره‌های میانه‌رو پرداخت.

مسعود پزشکیان

مسعود پزشکیان، نماینده اصلاح‌طلب تبریز، آذرشهر و اسکود در ۵ دوره مجلس (از دوره هشتم تا یازدهم و منتخب دوازدهم) است. پزشکیان وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در دوره سیدمحمد خاتمی بود و در دوره ریاست علی لاریجانی، نایب‌رئیس دهمین مجلس به مدت ۴ سال را برعهده داشت. پزشکیان در آخرین روزهای ثبت‌نام انتخابات ریاست جمهوری در سال ۹۲ به‌عنوان رقیب حسن روحانی ثبت‌نام کرد اما در همان روزهای اول از کاندیداتوری انصراف داد. پزشکیان برای حضور در انتخابات ریاست جمهوری دوره سیزدهم توسط شورای نگهبان ردصلاحیت شد. با این وجود احتمال آمدن پزشکیان در این دوره قوت گرفته و با تعریفی که رهبر انقلاب از او در انتخابات مجلس دوازدهم کرد، به نظر می‌رسد شورای نگهبان بهانه‌ای برای ردصلاحیت او ندارد.

حسین دهقان

حسین دهقان، سردار سپاهی و سیاستمدار نزدیک به اصولگرا است. او فعالیت خود را از سپاه شروع کرد؛ فرماندهی سپاه تهران، اصفهان، سوریه و لبنان از جمله سوابق نظامی او محسوب می‌شود. همچنین از دولت خاتمی به بعد در رده‌های بالای مدیریتی تمامی رؤسای جمهوری ایران حضور داشته؛ معاون وزیر دفاع در دولت خاتمی، وزیر دفاع دولت روحانی، رئیس بنیاد شهید دولت احمدی‌نژاد، رئیس بنیاد مستضعفان دولت رئیسی، مشاور لاریجانی و قائلیاف. دهقان در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۴۰۰ کاندیدا شد و پیش از اعلام رسمی ردصلاحیت خود از کاندیداتوری انصراف داد. بیشترین حضور او در سمت‌های نظامی بوده اما گفته بود به‌عنوان فردی غیرنظامی نامزد شده و با رئیس‌جمهور شدنش پایانی بر دعوای جریان‌های سیاسی خواهد داد. حسام‌الدین آشنا، محسن رضایی، علی شمخانی و محمدباقر قالیباف از جمله کسانی بودند که از کاندیداتوری او حمایت کردند. احتمالاً فعالیت با جریان‌های فکری دولت‌های مختلف از جمله دلایلی باشد که دهقان را به سودای پاستور سوق می‌دهد.

سید امیر حسین قاضی‌زاده‌هاشمی

سیدامیر حسین قاضی‌زاده‌هاشمی، پزشک و سیاستمدار اصولگرا است. بیشترین سابقه سیاسی او در قوه مقننه است و در مجلس هشتم، نهم، دهم و یازدهم حضور داشته است. تخصص علمی و دانشگاهی او در زمینه پزشکی است اما کمترین حضور را در کمیسیون بهداشت مجلس داشته است. قاضی‌زاده‌هاشمی در دولت رئیسی به سمت معاون رئیس‌جمهور و رئیس بنیاد شهید و امور ایثارگران منصوب شد. او از اعضای مرکزی جبهه پایداری بود و سپس به حزب اسلامی قانون پیوست. او در سال ۱۴۰۰ کاندیدای انتخابات ریاست جمهوری شد و سعی کرد با ویتربنی زنده چهره‌ای متفاوت از یک کاندیدای اصولگرا نشان دهد، با دخترش برای ثبت‌نام رفت، خواهرش را به‌عنوان نماینده به صداوسیما فرستاد و یک زن (زهرا شیخی) را رئیس ستاد انتخابات خود کرد. او در جریان تبلیغات حجاب و دوچرخه‌سواری زنان را مسئله اصلی کشور نمی‌دانست اما پس از اعتراضات سال ۱۴۰۱ گفته بود که مسئله شهدا موی زنان بود. او دلیل ورود خود به عرصه انتخابات را بیانیه گام دوم انقلاب رهبری مطرح کرد.

علیرضا زاکانی

علیرضا زاکانی، شهردار کنونی تهران، از چهره‌های اصولگرا است که نماینده ادوار مجلس در تهران و قم بوده است. مسئول بسیج دانشجویی کشور بوده و جمعیت‌رهبویان انقلاب اسلامی را تاسیس کرده است. در پی انتخاب او به‌عنوان شهردار تهران انتقادهای زیادی درباره غیرقانونی بودن این اقدام به دلیل مغایرت

شغلی و عدم مشابهت فعالیت و تحصیلاتش با حوزه شهری به همراه داشت. زاکانی مخالف سرسخت برجام و از امضاکندنگان مخالفت با ورود واکنش‌های خارجی در دوران همه‌گیری کرونا بود. او در سه دوره انتخابات ریاست جمهوری ثبت‌نام کرد، در دو دوره ردصلاحیت شد و در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۴۰۰ سرانجام تأییدصلاحیت شد اما به نفع ابراهیم رئیسی کنار رفت. او مورد حمایت جریان‌های تندرو اصولگرا به‌ویژه صادق محصولی، دبیرکل جبهه پایداری است و احتمال کاندیداتوری او برای انتخابات پیش رو بالا است.

اسحاق جهانگیری

اسحاق جهانگیری، سیاستمدار اصلاح‌طلب و از بنیانگذاران حزب کارگزاران سازندگی است. نماینده مجلس در دوره دوم و سوم، استاندار اصفهان در دولت هاشمی‌رفسنجانی، وزیر دولت خاتمی و معاون اول روحانی بوده است. تاکنون دو دوره نامزد انتخابات ریاست جمهوری شده است؛ در سال ۹۶ در پی بحث‌هایی که در مناظرات بین او و قالیباف اتفاق افتاد، هر دو همدیگر را نامزد پوششی برای کاندیدای دیگر معرفی کردند و در نهایت نیز او به‌خاطر روحانی کناره‌گیری کرد اما در سال ۱۴۰۰ صلاحیت او از سوی شورای نگهبان احراز نشد. با توجه به اینکه اطرافیان او گفته بودند او برای حضور در انتخابات ریاست جمهوری در انتخابات مجلس ثبت‌نام نکرده است، احتمال ثبت‌نام او بسیار بالا است.

محمد مخبر

محمد مخبر، معاون اول در دولت سیزدهم و جایگزین فعلی رئیس‌جمهور فقید ایران است. او پیش از انقلاب نیز از اعضای گروه اسلام‌گرای «منصورون» بوده و ارتباطش با اعضای جریان خط امام از جمله محسن رضایی و محمد فروزنده، او را به جریان سیاست‌ورزی پس از انقلاب وارد کرد و او مسئول بهداری سپاه دزفول شد. مخبر ریاست هیئت‌مدیره بانک سینا و ایرانشل را نیز برعهده داشته است اما او را پیش از همه با ریاست ستاد اجرایی فرمان امام (ریاست از سال ۱۳۸۶ تا ۱۴۰۰) و واکنش «کوورکت» می‌شناسند. او پس از رسیدن به سمت معاون اولی رئیس‌جمهور که گفته می‌شود این سمت را در رقابت با سعید جلیلی تصاحب کرده، به عضویت مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز درآمد. در پی گمانه‌زنی‌های رسانه‌ها و ریزنی تشکل‌ها حضور او نیز در انتخابات قوی به نظر می‌رسد.

محمدجواد آذری جهرمی

محمدجواد آذری جهرمی، وزیر جوان دولت حسن روحانی است که طی دولت دوازدهم وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات بوده و حالا نامش به‌عنوان کاندیدای احتمالی انتخابات ریاست جمهوری مطرح شده است. او که از سال ۸۴ به‌عنوان کارشناس فنی وزارت اطلاعات آغاز به کار کرده بود، در سال‌های ۸۸ تا ۹۳ مدیریت امنیت سیستم‌های ارتباطی سازمان مقررات بود و همین هم موجب شد وقتی نام او به‌عنوان وزیر ارتباطات مطرح شود؛ بسیاری از حامیان روحانی از او انتقاد کنند که او در حوادث اعتراضات ۸۸ و قطع تلفن‌های همراه نقش داشته و شخصیت امنیتی است و نباید در این جایگاه قرار گیرد اما در نهایت او به‌عنوان وزیر ارتباطات از مجلس رای اعتماد گرفت. بعد از آن نام او به‌عنوان گزینه جوان در انتخابات ۱۴۰۰ به میان آمد اما با توجه به محدودیت سنی در این انتخابات و نرسیدن او به ۴۰ سال، در این انتخابات ثبت‌نام نکرد و حالا با توجه به حجم بالای فعالیت او در فضای مجازی و رویکرد انتقادی‌ای که داشته، باید منتظر باشیم و ببینیم که آیا در صورت ثبت‌نام در انتخابات تأیید صلاحیت می‌شود یا خیر؟

سورنا ستاری

سورنا ستاری، معاون علمی و فناوری حسن روحانی و رئیس بنیاد ملی نخبگان در دوران تصدی روحانی بود. از جمله فعالیت‌های پیشین او، مدیرعاملی سازمان بهینه‌سازی مصرف سوخت در سال ۸۴ به مدت یک‌سال بود که از ادامه فعالیت در آن استعفا داد. ستاری طی دوره دوم ریاست جمهوری روحانی از جمله معاونان رئیس جمهوری بود که در فضای رسانه‌ای کشور پرخبر بود؛ چندی پیش از انتخابات ریاست جمهوری ۱۴۰۰ سخن از تلاش او برای رسیدن به جایگاه ریاست جمهوری مطرح شد اما در نهایت او در این انتخابات ثبت‌نام نکرد. ستاری از جمله معذود معاونان روحانی بود که با روی کار آمدن دولت رئیسی تا یک‌سال همکاری‌اش ادامه پیدا کرد و در نهایت هم با استعفا از این سمت در تابستان ۱۴۰۱ کناره‌گیری کرد. حالا در آستانه انتخابات ریاست جمهوری بار دیگر برخی گمانه‌ها از احتمال کاندیداتوری او در انتخابات خبر می‌دهد.

گفتار سیاستمدار

گزینه مطلوب و شرکت در انتخابات

اعضای شورای مرکزی حزب مردم‌سالاری، باسیدمحمد خاتمی، رئیس‌جمهور دوران اصلاحات دیدار کردند. خاتمی در این دیدار که پیش از سقوط هلی‌کوپتر رئیس دولت سیزدهم و همراهانش برگزار شد، گفت: «در اینکه قانون اساسی نیاز به بازنگری دارد حرفی نیست. گذشت زمان به‌طور طبیعی و تغییر شرایط و اقتضات و نسل‌ها، این را ایجاب می‌کند. طبیعی است که هر پدیده بشری اگر می‌خواهد مفید و کارساز باشد، باید ظرفیت نو شدن را داشته باشد و قانون اساسی هم از این امر مستثنی نیست. البته اینکه چگونه و در چه زمان، بستگی دارد به دید و نیز تلقی‌ای که مردم به‌خصوص صاحب‌نظران دارند. آنچه من رسماً هم سال‌ها پیش به بزرگان گوشزد کرده‌ام اینکه قانون اساسی قطعاً نیاز به اصلاح دارد ولی باید شرایطی باشد که به نام اصلاح، اصول و موازین خوب و قابل قبول آن هم به نفع یک بینش و جریان حذف نشود. در شرایط فعلی پیشنهاد من این است که انحراف‌هایی که در مسیر جامعه و حکمرانی و با توجه به آزمان‌های انقلاب و تلقی ویژه‌ای که مردم به‌خصوص اهل نظر از جمهوری اسلامی بودن نظام داشتند پیش آمده است و کم‌رنگ شدن حیثیت جمهوریت نظام و میدان‌دار شدن نوعی تلقی از اسلام در عرصه حیات اجتماعی که صدرصد با مسلم‌ترین موازین جمهوریت اگر نگوئیم تضاد دارد لاقلاً ناسازگار است، تقویت جنبه جمهوریت نظام حتی با همین قانون اساسی اولویت دارد و راهکار آن را هم بیان کرده‌ام که البته مورد توجه قرار نگرفته است و براساس آن بیانیه ۱۵ ماده‌ای صادر شده است.» خاتمی در ادامه افزود: «ولی هر چه باشد هیچ اشکالی ندارد که صاحب‌نظران عرصه سیاسی و حقوقی و علمی در فضایی آرام بررسی‌های خود را به‌عمل آورند و اینکه چه اشکالاتی در قانون اساسی هست و چه روندها و روال‌هایی (که حتی خلاف همین قانون اساسی هست) وجود داشته است و چه پیشنهادها و روش‌های علمی و منطقی برای اصلاح هست از جمله کار احزاب و گروه‌ها است. ولی اینکه قانون اساسی چه زمان و چگونه می‌تواند با توافق ملت اصلاح‌شود مسئله دیگری است.»

رئیس دولت اصلاحات در بخش دیگری از اظهاراتش گفت: «در مورد تشکیلات: اولاً این مسئله به خود جبهه و دوستان دست‌اندرکار برمی‌گردد ولی راه طی شده‌ای که به جبهه رسیده است نباید فراموش شود. به‌نظر عواملی که این مسیر را ایجاب کرد همچنان موجود است و نمی‌توان از آن بازگشت. جبهه هنگامی به وجود می‌آید که احزاب و تشکل‌ها به‌تنهایی کارآیی و جایگاه خود را ندارند و وقتی جبهه تشکیل می‌شود شرط اول پای‌بندی اعضا به مقتضیات فعالیت جبهه‌ای و تصمیمات و راه‌کارهایی است که معین می‌کند؛ و اینکه افراد حقیقی هم در آن حضور دارند، چون که بخش تحول خواه و در واقع اصلاح‌جویان جامعه بزرگتر از احزاب و گروه‌ها است. چرا نباید صاحب‌نظران و کسانی که می‌توانند آن بخش‌هایی را که به هر حال عضو رسمی احزاب نیستند نمایندگی کنند حضور و مشارکت داشته باشند؟ جبهه می‌تواند در دوران بی‌وفایی به احزاب و ضعف کارآمدی آنها، زمینه را برای حضور مؤثر احزاب در جامعه و در واقع تقویت جامعه مدنی کمک کند. اما در مورد برنامه انتخابات اولاً چرا از من می‌پرسید. ثانیاً به‌نظر برنامه دارند و من هم معتقدم زودتر باید تکلیف را مشخص کنند. اما آنچه به من مربوط است اینکه انتخابات مهم است ولی اگر انتخابات از معنی تهی شود باید کوشید که ابتدا معنی آن به آن برگردد. اهمیت صندوق این است که بیان‌کننده رأی و نظر مردم است نه یک گروه.»

خاتمی همچنین گفت: «در مورد انتخابات پیشین گفتم اگر مطالبی که رهبری در باب انتخابات گفتند که همه جریان‌ها باید نامزد خود را داشته باشند و نیز این مطلب که عدم احراز صلاحیت معنی ندارد، با صلاحیت احراز می‌شود یا نمی‌شود همین هم اگر زودتر گفته شده بود و عملاً هم زمینه اجرای آن فراهم می‌آمد جریان‌ها می‌توانستند و می‌بایست فعالانه در انتخابات شرکت کنند. ولی وقتی شما نامزد مطلوب خود را ندارید طبعاً زمینه‌های هم برای شرکت نمی‌بینید. البته شرایط یک انتخابات خوب و استاندارد‌های آن خیلی بیش از اینها است که باید همه بکوشند به سوی آن بروند ولی می‌توان حداقل‌هایی را مشخص کرد که شرکت در انتخابات را موجه کند. اما اینکه مردم می‌آیند یا نه، باید بررسی کنیم که چرا مشارکت‌های بالای ۵۰ درصد و ۷۰ درصد و ۸۰ درصدی به این وضع ناگوار رسیده است و اگر شرط، رضایت مردم باشد این در درجه اول نظام حکمرانی است که باید آن را تأمین کند.»